

KULTURKOLLISJON:

Det er stille og rolig i rekkehuset i Bærum. Men disse fire veggene har hørt litt av hvert, forteller Giti. Å oppdra barna i Norge tvang henne til å ta et oppgjør med sine egne verdier.

FLYKTET FRA IRAN TIL NORGE

– Barna mine har lært meg utrolig mye

Da hun flyktet fra Iran til Norge, trodde Giti Hadidi at hun var åpen og liberal. Men det var før hun forsto hvor liberal og fri datteren skulle vise seg å bli.

TEKST: Lisa Ekli FOTO: Gry Tatter

HJEMMET UKE 23/2024

FAMILIE: Giti er stolt av de tre barna Kimiya, Arian og Nina.

Det dufter av fersk karde-momme og krydder fra de små, persiske koppe-ne som Giti Hadidi (51) fyller med te. Frodige planter bugner i vinduet, og lyset er tent i alle kroker av stuen.

– Jeg tåler ikke at det er mørkt rundt meg. Det minner kroppen om alle de gangene flyalarmen gikk, og vi måtte flykte ned i kjelleren og slukke lyset. Så jeg går stadig rundt i huset og tenner lamper, forteller Giti. Den nyklippte pomeranian-hunden Peshmæk hopper opp i fanget for en kos. Hun stryker den kjærlig over pelsen.

For 22 år siden kom hun og familien til Norge for første gang. Storesøsteren hadde flyttet til Trondheim for mange år siden og etablert seg der med familien. Da hun ble diagnostisert med kreft, ringte hun søsteren i Iran og ba om hjelp. Det var langt å reise, men Giti tok med seg mannen og sin lille datter for å bistå familien en måneds tid.

Før de skulle reise hjem igjen, fikk de en telefon fra hjemlandet. Regimet hadde utstedt en arrestordre på mannen hennes, som var politisk aktiv.

– Det var en tung beskjed å få. Bli i Norge og søke asyl eller reise tilbake til en usikker og farlig fremtid. Vi hadde alt i Iran – hus, jobb og familie.

I Trondheim var det masse snø og 25 minusgrader. Jeg husker svogeren min fortalte at alt ville bli grønt igjen om noen måneder, men jeg turte nesten ikke tro på det.

Våren kom til slutt, som den alltid gjør. Og ferien som skulle vare en måned, ble til selve livet.

KULEIS MED TRE SMAKER

Oppveksten i Irans hovedstad, Teheran, var preget av krig og uro. For at hun skulle være trygg, valgte foreldrene å sende Giti ut av storbyen for å bo sammen med storesøsteren, som var student i et roligere område. Hun var bare 8–9 år, og savnet etter foreldrene var stort.

I Norge ble hun på nytt revet vekk fra alt som var kjent og trygt. Mens den lille familien ventet på svar på asylsøknaden, bodde de på mottak i Levanger. Uvissheten var vanskelig å leve med. Kanskje ville de få bli, kanskje ville de bli sendt tilbake. Det var veldig tøft, forteller Giti åpenhjertig.

– Vi hadde penger, men turte ikke å bruke dem. Kanskje vi måtte flykte igjen, til Tyskland eller USA. Jeg forsøkte å spare litt hver måned. Det var beinhard prioriterting, og ikke rom for noen utskielser. Når jeg var på kjøpesenteret, kikket jeg lengselsfullt mot iskiosken. Jeg hadde så lyst på kuleis, men den kostet halvparten av de pengene jeg kunne spare i måneden, så jeg kjøpte aldri noe.

Så hun ga seg selv et løfte: Når de fikk oppholdstillatelse, skulle hun kjøpe en stor kuleis. Etter to års ventetid, kom endelig brevet med den gode nyheten. Samme dag gikk hun ned til iskiosken og kjøpte en stor is med tre kuler.

– Den smakte helt fantastisk!

DRAMATISKE DIALEKTER

Det ble tidlig klart for Giti at hun måtte lære seg godt norsk hvis hun skulle klare seg i det nye hjemlandet. Etter et obligatorisk norskkurs, fortsatte hun å studere på egen hånd, for hun ville forstå alle

KJÆRESTER:

– Jeg kom fra en åpen og liberal familie i Teheran. Jeg kunne gå uten hijab og fikk lov til å være kjæreste med mannen min før vi giftet oss, forteller Giti.

ENDELIG GIFT:

Etter 10 år som kjærestere, kunne de endelig feire ekteskapet.

de ulike dialektene hun hørte rundt seg.

Hun husker spesielt godt et dramatisk møte med trønderdialekten:

– Vi hadde talk for å snakke med en saksbehandler. Midt i samtalen gispet hun og sluttet å snakke! Jeg trodde hun hadde fått hjertestans og prøvde å riste i henne, før tolken forklarte meg at det var helt vanlig – hun hadde bare sagt «ja» på innpust! Giti ler godt når hun tenker tilbake på det. Nå glir det norske språket lett, og hun har god forståelse for dialekter. Det kommer godt med i jobben som sykepleier, der hun møter alle slags mennesker.

VAR LANGT NEDE

Latteren sitter løst i samtalen med Giti. Det er lite som røper at hun for bare noen år siden gikk gjennom en tung depresjon.

Den gangen jobbet hun på et psykiatrisk akuttmottak, og måtte utløse en alarm i situasjoner der hun følte seg utrygg. Den gjennomtrengende lyden →

SØT TE: En deilig duft av fersk karded-momme fyller stuen når Giti byr på te i vakre, persiske kopper.

var ubehagelig, og hun merket at kroppen reagerte med uro, uten at hun skjønte hvorfor. Én dag sa kroppen stopp. Hjertet banket, pulsen raste og hun skalv over hele kroppen. Det viste seg å være et panikk-anfall, som ble starten på fem tunge år med depresjon.

– Alarmen var en trigger for meg. Kroppen min ble satt rett inn i stressmodus og hentet opp alle minnene fra flyalarmen i barndommen, da vi måtte gjemme oss i kjelleren.

Selv syntes hun det var vanskelig å forstå hvorfor reaksjonen kom akkurat da. Endelig gikk livet på skinner og tilværelsen var trygg og stabil. Og nettopp da fikk kroppen ro til noe hun aldri hadde gitt selv tid til før – å kjenne etter hvordan hun egentlig hadde det.

– Nå ser jeg at hele livet mitt har vært som en tsunami. Jeg har vokst opp med krig, jeg måtte starte på nytt i et fremmed land og oppdra barna mine i en ny kultur. Det er klart det har påvirket meg. Men i den iranske kulturen, er det ingen som snakker om psykiske problemer. Hvis du sliter, forventes det at du skal ta på deg en maske og dytte til side de vonde følelsene.

I jobben som sykepleier, følte hun også på ansvaret for å være til stede for pasientene, muntre dem opp og være en positiv del av hverdagen deres. Men nå klarte hun ingenting og ville bare stenge seg inne på et rom og gråte.

– Jeg var veldig langt nede og følte ingen glede, forteller hun ærlig.

Etter flere opphold på ulike

behandlingssteder, kom hun til slutt til Modum Bad. Det ble veien ut av mørket.

– Der følte jeg meg velkommen, og jeg møtte andre med samme problemer som meg. Selv om de hverken hadde flyktet fra landet sitt eller opplevd krig, hadde de det også vanskelig.

Litt etter litt ble skuldrene lettere. Etter tre måneder kunne hun flytte tilbake til familien. I mellomtiden hadde ektemannen tatt ansvar for alt av hus og hjem.

– Han er min helt, smiler Giti stolt.

– Han har vært så sterk og forståelsesfull gjennom alt det vonde.

OPPGJØR MED EGNE VERDIER

De siste ti årene har rekkehuset i Bærum vært hjemmet til familien, som etter hvert ble til fem. Disse fire veggene har hørt litt av hvert, forteller hun. Å oppdra barna i Norge, tvang henne til å ta et oppgjør med sine egne verdier.

– Jeg kom fra en åpen og liberal familie i Teheran. Jeg kunne gå uten hijab og fikk lov til å være kjæreste med mannen min før vi giftet oss. Så jeg folte meg som et veldig åpent menneske.

Men da eldstedatteren, Kimiya, ble tenåring, kom utfordringene på løpende bånd.

– Kan du kjøpe tamponger til meg, mamma? spurte hun da hun skulle på svømmekurs som 12-13-åring. Lett og ledig, som om det var pommers frites hun ba om. Jeg visste ikke engang hva tamponger var, siden vi brukte bind. Da jeg skjønte

STERK DRIVKRAFT:

– Jeg tror at når du virkelig vil noe og står på, så får du det til, sier Giti.

det, var det absolutt ikke noe jeg ville at datteren min skulle bruke. Jeg nekter. Hva med jomfrudommen?

Det tok noen timer. Giti var fast bestemt, men det var datteren også. Hun gjorde det klart at hun bestemte over sin egen kropp og at moren var best tjent med å akseptere det.

– Hun har alltid vært en klok jente og argumentert som en voksen. Og hun er enda sterkere og mer sta enn meg, smiler Giti med stolthet i ansiktet.

Det endte med at hun dro ut og kjøpte tamponger.

– Jeg gråt i to dager etterpå. Men jeg gjorde det.

Dette var bare starten på mange kamper. Kjærestere skulle overnatte, hår skulle fjernes og hytteturer skulle være uten voksne. Det endte alltid med at mor måtte gi seg.

– For meg var dette helt nye problemstillinger. Jeg kom fra en annen verden og var opplært til at barn alltid skal høre på foreldrene sine. Etter hvert

innså jeg at jeg har vært så heldig å få sterke, selvstendige barn som står opp for det de mener er riktig. Hvis jeg nekter, ville de finne andre løsninger. Jeg kunne ikke kontrollere barna mine. Men jeg har lært utrolig mye av å lytte til dem.

GAMLE OG NYE TRADISJONER

Støvet etter feiringen av persisk nyttår har nettopp lagt seg for familien i Bærum. 12 dager med besøk og gaver er den ene av årets to store høytider for Giti og familien. Den andre er jul.

– I Iran er det bare de få kristne som feirer jul. Men da vi kom til Norge, tok det ikke lang tid før vi kjøpte vårt første juletre. Barna var veldig bestemte på at det skulle være et ekte tre, og det er de fortsatt. Ett år prøvde jeg meg og kom hjem med et plasttre, men det måtte jeg bare kvitte meg med, ler hun.

Gaver, selskap og ribbe er

FAMILIE: – Jeg ble kjent med mannen min da jeg var 16 år og han var 18. Han var faktisk kjemilæreren min, forteller Giti. På bildet er Gitis foreldre, som nå også bor i Norge.

KJÆRLIGHET: Giti og ektemannen Hamid har vært gjennom mye sammen. – Han er min helt, sier Giti.

Nå opplever jeg det motsatte av det jeg lærte den gangen. Nordmenn blir glade når man tar kontakt.

blitt en del av tradisjonen, men ikke hvis Giti står på kjøkkenet – da blir det persisk mat.

– Jeg liker ribbe når svoren er ordentlig sprø, men jeg klarer ikke å lage det selv. Så det er det datteren min som lager. Giti blir brått alvorlig når hun forklarer grunnen til at dette er så viktig.

– Det er tøft for barn å komme til et annet land, og vokse opp i en annen kultur. Hvis vi foreldre hele tiden presser gjennom alle våre egne tradisjoner og verdier, og nekter dem å gjøre som andre barn i det nye hjemlandet, blir det enda vanskeligere for barna. Det er ikke alltid så mye som skal til – vi startet med å kjøpe et juletre, og nå er julefeiringen noe vi alle gleder oss til.

OM LUKKEDE NORDMENN

Da hun gikk på norskkurs for 22 år siden, ble hun advart om at mange nordmenn er skeptiske og ikke liker å snakke med fremmede. Det sto også i

læreboken de fikk utdelt. Det tok mange år før hun innså at det var et dårlig råd.

– I Iran er vi veldig åpne. Men i Norge var jeg veldig forsiktig med å ta kontakt. Det gjorde at nettverket med nordmenn ble veldig begrenset.

Men én dag fikk hun et råd av eldstedatteren: Bli med på LinkedIn og del dine opplevelser! Kanskje kunne det bidra til å spre kunnskap om hverdagen til flerkulturelle kvinner i Norge?

– Jeg tenkte at et slikt karrierenettverk ikke er noe for meg. Men datteren min overbeviste meg, slik hun ofte gjør. Og etter bare ett år har jeg 1500 følgere!

Her deler hun ærlige historier om de vanskelige tenårene, slitsomme perioder med syke foreldre og kulturkollisjoner på godt og vondt. Mange kommenterer at de kjenner seg igjen i det hun skriver. Flere har også tatt initiativ til å møtes og blitt gode venner.

– Nå opplever jeg faktisk det motsatte av det jeg lærte den gangen. Nordmenn blir glade når man tar kontakt. Det har også hendt at folk kommer bort til meg og forteller at de har lest noe jeg har skrevet på LinkedIn og at de setter pris på det. Kanskje kan jeg bidra til å spre kunnskap som kan gjøre det enklere for andre flerkulturelle i Norge.

ALLE SKAL PÅ HYTTA

Etter at hun skaffet seg hund, møter hun stadig nye menneskere også ute i naturen.

Hundeeiere, fiskere og sopp-lukkere slår gjerne av en prat. Men den norske hyttetradisjonen er hun ikke like glad i. – Jeg synes det blir så trist når alle drar på hytta med venner eller storfamilie, og byen blir stille.

Mange av venninnene hennes føler det samme. For en av dem løste det seg på en litt uventet måte: Hun giftet seg på nytt med en norsk mann og

fikk familiehytte med på lasset. Giti ler høyt når hun konstaterer at den eneste løsningen ser ut til å være å gifte seg på nytt.

– Men da må jeg kvitte meg med mannen min, og så farlig er det vel ikke, spøker hun.

VILLE VALGT DET PÅ NYTT

Selv om hun måtte reise fra hjemlandet, er både søsknene og foreldrene nå samlet i Norge. På den måten kan hun ta vare på dem, slik tradisjonen er i Iran, selv om faren nå bor på sykehjem.

– Jeg bærer på tung bagasje. Men fortiden kan jeg ikke endre, og ingen kan vite hva som skjer i fremtiden. Hvis jeg kunne velge på nytt, hadde jeg valgt det samme. Jeg har en sønn og to døtre som ville hatt et helt annet liv enn om vi hadde blitt i Iran. Der blir unge jenter drept fordi de kaster sjålet og søker et lite frugg av frihet. Her i Norge har de muligheten til å være selvstendige mennesker. Det betyr alt. •